

Avaldatud täna kell 00:00

Inimeste meenutused loovad rannakülade mälumaastiku rikkuse

Anu Viita-Neuhaus

anu.viita-neuhaus(at)ajaleht.ee

Käsmu meremuuseumis – endises kaptenite koolis – teeb tutvumisringi tosin turisti. Selle ühes ruumis peetakse aru Lahemaa rannakülade mälumaastiku projekti järgmiste ülesannete üle.

Intervjuud, mis on tehtud rannakülas elavate inimestega nende mälestustest, peavad nii kaugetest maadest tulnud külaliste kui ka kogukonna liikmete jaoks nüüd lindistatud saama.

Rannakülade mälumaastiku projekti esimene ülesanne saada ajaloolised jäädvustused kaustade vahele on juba täidetud. Kultuuripärandi spetsialisti Ave Pauluse ettepanekul on kaardistatud nii külade ajalugu kui ka olulisemad paigad, isikud, pärimuskandjad ja külaelanike traditsioonilised tegevusalad. Nüüd tuleb tegeleda nii-öelda elava pärimusega. Anu Karjatse Kolga muuseumist, Aarne Vaik ja Triin Saks Käsmu meremuuseumist ning võttegrupi vedaja Tiit Lepik lähevad korjele, et igas rannakülas salvestada heli- ja videolindile pärimuskandjaga kaks kuni kolm tunniajast intervjuud.

Käsmu meremuuseumi juht Aarne Vaik ütleb, et tema arvates on selliste lugude koondamiseks viimane aeg. "Veel annab midagi päästa, kui mõni 80aastane muidugi veel mäletab. Selle projektiga oleks pidanud alustama juba 1970. aastatel. Kõik on selle ajaga maha surnud," räägib Vaik, kelle

sõnul huvitab neid aeg alates 1940. aastatest – seda võiks mäletada inimesed, kes tol ajal olid lapsed.

Käsmu meremuuseumi juhatuse liige Triin Saks lisab, et neil on plaanis intervjuuerida 33 rannaküla elanikke ja säilitada nende vaimne pärand. Projekti valitud külad asuvad Vainupea, Pärಿಸpea ja Juminda poolsaare piirkonnas.

Eesmärk on saada teavet konkreetse ajaloolise paiga pärimusest, looduslikest pühapaikadest, elulaadist ja töötraditsioonidest küldes – kõigest, mida inimesed veel mäletavad. "Projektist peab sündima see kasu, et kunagised väärtuslikumad kohad, kus on võimalik veel midagi kaitsta ja säilitada, leitaks inimeste mälestuste abil üles.

Oluline on, et mälumaastik ja paikkondadega seotu, mis on olnud tähtis inimestele endile ja mida nad ka mäletavad, ei hävi.

Need kohad tuleb käia läbi, alates kiigeplatsidest kuni lubjapõletuskohtadeni," räägib Saks ja toob näiteks viis Käsmu laevaehitusplatsi, millest inimesed leiavad üles heal juhul kolm.

Tema sõnul on oluline levitada teavet, mis tihtipeale on vaid vähestel. "Kui me otsime infot omavate inimestega kontakti, siis ärge palun sulgege ust. Tahan julgustada kõiki rääkima oma lugu," ütleb Saks.

Kolga muuseumi juht Anu Karjatse lisab, et vanad inimesed ei soovi tihtipeale lugusid rääkida, kuna arvavad, et need ei huvita kedagi. "Aga nende lugude põhjal saame tegelikult endast ja oma käitumisest aru," ütleb Karjatse. Tiit Lepik soovib Käsmu meremuuseumiga ühendust võtta kõigil, kes on rannaküladest pärit või elavad seal ning mäletavad sealseid inimesi, esemeid ja kohti kasvõi lapsepõlves kuulnud juttude järgi. "Iga perekonna lugu on osa ajaloost," lausub Lepik, kelle sõnul on praeguse projekti käigus võimalik see info jäädvustada.

Triin Saks sõnul on nad väga tänulikud, kui inimesed soostuvad näitama ka oma fotoalumeid. "Kui nad on nõus rääkima sinna juurde, kes on pildil ja mis sündmus on jäädvustatud," lisab Saks. Ajalooline fotomaterjal sisaldab tihti infot näiteks piirkonna kunagisest looduskasutusest.

Praeguse seisuga on juba esimene intervjuu linti võetud. Jäädvustatud on Lokska küla mehe Lembit Laurendi mälestused, muu hulgas Tšehhi "põrgust" ja rongisõidust Vorkutasse.

Projekti viimases etapis korrastatakse kogutud materjal ning laaditakse seejärel veebi üles. Seda plaanitakse näidata Lahemaa rahvusparki kodulehel, maaameti kaardirakenduses ja külade kodulehtedel. Laiem eesmärk on luua Lahemaa rahvusparki interaktiivne kaart, kust iga huviline leiab projektis osalenud küla ajaloolise ülevaate. Samuti saab veebis vaadata vanu fotosid ja filmitud intervjuusid.

Virumaa Teataja Tasuline